

ΤΑ ΦΡΕΣΚΑ

ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΟΥ 11^{ΟΥ}

ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Ο ΕΡΩΤΑΣ ΣΤΑ ΧΙΟΝΙΑ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

(Διήγημα αφιερωμένο στα παιδιά -που θα το καταλάβουν μεγαλώνοντας- και στους μεγάλους που ήδη έχουν καταλάβει για «το χιόνι που ασπρίζει τα σωθικά μας»)

T. 166 07-12-17

Καρδιά του χειμónος. Χριστούγεννα, Άις-Βασίλης, Φώτα. Και αυτός έσπκάνετο τó πρwá, έφριπτεν εις τούς ώμους τήν παλιάν πατατούκαν του, τó μόνον ρούχον όπου εσώζετο άκόμη άπό τούς πρό τής ευτυχίας του χρόνους, και κατήρχετο εις τήν παραθαλάσσιον άγοράν, μορμυρίζων, ενψ κατέβαιναν άπό τó παλαιόν μισογκρεμισμένον σπιτί, με τρόπον όποτε να τόν άκούη ή γειτόνισσα:

- Σεβτός ειν' αυτός, δέν είναι τσορβάς ...' έρωτας είναι, δέν είναι γέρωντας.
Τó έλεγε τόσον συχνά, όποτε όδες οι γεγονοπούδες όπου τόν ήκουαν τού τó εκόλλησαν τέλος ως παρατσούκλι: «Ο μπαρμπα-Γιαννός ο Έρωτας». Διότι δέν ήτο πλέον νέος, ούτε ευμορφος, ούτε άσπρα ειξεν. Όλα αυτά τά ειχε φθειρει πρό χρόνων πολλών, μαζί με τó καράβι, εις τήν θάλασσαν, εις τήν Μασσαλιαν. Είχεν άρχεισει τó στάδιόν του με αύτην τήν πατατούκαν, όταν έπρωτομπαρκάρησε ναύτης εις τήν βομβάρδαν τού εξαδέλφου του. Είχεν άποκτήσει, άπό τά μερικά του όσα έλάμβανεν άπό τά ταξίδια, μετοχήν επί τού πλοίου, ειτα ειχεν άποκτήσει πλοίον ιδικόν του, και ειχε κάμει καλά ταξίδια. Είχε φορέσει άγγλικές τσόχες, βελούδινα γελέκα, ψηλά καπέλα, ειχε κρεμάσει καθένες χρυσές με ώρολόγια, ειχεν άποκτήσει χρήματα· άλλα τά έφαγαν όλα άγκαίρως με τάς Φρύνας εις τήν Μασσαλιαν, και άλλο δέν τού έμεινεν ειμή ή παλιά πατατούκα, τήν όποιαν έφóρει πεταχτήν επί' ώμων, ενψ κατέβαινε τó πρwá εις τήν παραλιαν, διά νά μπαρκάρη σύντροφος με καμμίαν βρατσέραν εις μικρόν ναύλον, ή διά νά πάγη με ζένην βάρκαν νά βγάλη κανένα κιαπόδι εντός τού λιμένος.

Κανένα δέν ειχεν εις τόν κόσμον, ήτον έρημος. Είχε νυμφευθή, και ειχε κηρεύσει, ειχεν άποκτήσει τέκνον, και ειχεν άτεκνωθή.
Και άργά τó βράδυ, τήν νύκτα, τά μεσάνυκτα, άφου έπινεν όλιγα ποτήρια διά νά ξεκάση ή διά νά ζεσταθή, επανήρχετο εις τó παλιόσπιτο τó μισογκρεμισμένον, εκκύνων εις τραγουδία τόν πόνον του:

*Σοκάκι μου μακρό-στενό, με τήν κατεβασιά σου,
κάμε κ' έμένα γείτονα με τήν γειτόνισσά σου.*

Άλλοτε παραπονούμενος ευθύμως:
Γειτόνισσα, γειτόνισσα, πολυλογού και ψεύτρα,

δέν ειπες μω' φορά κ' έσύ, Γιαννιό μου έλα μέσα.
Χειμών βαρύς, επί ήμέρας ό ούρανως κλειστός. Έπάνω εις τά βουνά χιόνες, κάτω εις τόν κάμπον χιονόνερον. Η πρwά ενθύμιζε τó δημώδες:

*Βρέχει, βρέχει και χιονίζει,
κι ό παπής χειρομυλίζει.*
Δέν εκχειρομυλίζεν ό παπάς, εκχειρομυλίζεν ή γειτόνισσα, ή πολυλογού και ψεύτρα, τού ζσματος τού μπαρμπα-Γιαννιού. Διότι τοιοϋτον πράγμα ήτο· μυλωνό εργάζομένη με τήν κείρα, γυρίζουσα τόν χειρόμυλον. Σημειώσατε ότι, τόν καιρόν εκείνον, τó άρχοντολόγι τού τόπου τó ειχεν εις κακόν του νά φάγη ψωμί ζυμωμένον με άλευρον άπό νερόμυλον ή άνερόμυλον, κ' έπρωτιμα τó διά χειρομύλου άλεσιμένον.

Και ειχε πελατείαν μεγάλην, ή Πολυλογού. Έγυάλιζεν, ειχε μάτια μεγάλα, ειχε βερνίκι εις τά μάγουλά της. Είχεν ένα άνδρα, τέσσαρα παιδιά, κ' ένα γαϊδουράκι μικρόν διά νά κουβαλά τά άλέσματα. Όλα τά αγαπούσε, τόν άνδρα της, τά παιδιά της, τó γαϊδουράκι της. Μόνον τόν μπαρμπα-Γιαννιόν δέν αγαπούσε.

Ποίως τόν αγαπήτησιν αυτόν; Ήτο έρημος εις τόν κόσμον.
Και ειχε πέσει εις τόν έρωτα, με τήν γειτόνισσαν τήν Πολυλογού, διά νά ξεκάση τó καράβι του, τές Λαίδας τής Μασσαλίας, τήν θάλασσαν και τά κύματα της, τά βάσανά του, τάς άσωτίας του, τήν γυναικά του, τó παιδί του. Και ειχε πέσει εις τó κρασι διά νά ξεκάση τήν γειτόνισσαν.

Συχνά όταν επανήρχετο τó βράδυ, νύκτα, μεσάνυκτα, και ή σκιά του, μακρά, ύψηλή, λιγνή, με τήν πατατούκαν φεύγουσαν και γλιστροϋσαν άπό τούς ώμους του, προέκλυπεν εις τόν μακρόν, στενόν δρομίσκιον, και αι νιφάδες, μυϊαι λευκαί, τολύπαι βάμβακος, έφέροντο στροβιληδόν εις τόν άερα, και έπιπτον εις τήν γήν, και έβλεπε τó βουνόν ν' άσπριζει εις τó σκότος, έβλεπε τó παράθυρον τής γειτόνισσας κλειστόν, βωβόν, και τόν φεγγίτην νά λάμπη θαμβά, θολά, και ήκουε τόν χειρόμυλον νά τριζει άκόμη, και ό χειρόμυλος έπαυσε, και ήκουε τήν γλωσσάν της ν' άλέθη, κ' ενθυμειτο τόν άνδρα της, τά παιδιά της, τó γαϊδουράκι της, όπου αύτη όλα τά αγαπούσε, ενψ αυτών δέν εγγύριζε μάτι νά τόν ιδή, επαπνίσει, όπως τó μελίσσι, εσφολωμέντο, όπως τó κιαπόδι, και παρεδίδετο εις σκέψεις φιλοσοφικάς και εις ποητικές ειχόνας.

- Νά ειχέν ό έρωτας σαΐτες!... νά ειχε βρόχια!... νά ειχε φωτιές!... Νά τρουπούσε με τές σαΐτες του τά παραθύρια!... νά ζεσταίεν τές καρδιές!... νά έστηνε τά βρόχια του άπάνω στά χιόνια!... Ένας γερο-Φερειτζέλης πνάει με τές θηλιές του κιατάδες κοιτούφια.

Έφαντάζετο τόν έρωτα ως ένα είδος γερο-Φερειτζέλη, όστις νά διημερευή πέραν εις τόν ύψηλόν, πευκόσκιον λόφον, και ν' άσκολήται εις τó τήν στήνη βρόχια επάνω εις τά χιόνια, διά νά συλλάβη τές άθδες καρδιές, ως μισοπαγωμένα κοσούφια, τά όποια ψάχνουν εις μάτην, διά ν' ανακαλύψουν τελευταίαν τινά χαμάδα μείνασαν εις τόν έλαιώνα. Εξέλιπον οι μικροί μακρυλοί καρποί άπό τές ευώδεις μυρσίνας εις τής Μαμιοϋς τó ρέμα, και τώρα τά κοσσοφάκια τά λάλα με τó άμαυρόν πτέρωμα, οι κηρομύται οι γλυκές και οι κίχλαι αι ειϋθυμοί πίπτουσι θύματα τής θηλιές τού γερο-Φερειτζέλη.

Τήν άλλην βραδιάν επανήρχετο, όκι πολλό οίνοβαρής, έρριπτε βλέμμα εις τά παράθυρα τής Πολυλογούς, ύψωνε τούς ώμους, κ' έμορμυρίζεν:
- Ένας Θεός θά μās κρηνη!... κ' ένας θάνατος θά μās ξεχωρήσει. Και ειτα μετá στεναγμού προσέθετε:

- Κ' ένα κοιμητήρι θά μās σμίξη.
Άλλά δέν ήμπορούσε, πριν άπέληη νά κοιμηθή, νά μήν ύποψάλη τó σύνθηρες ζσμά του:

*Σοκάκι μου μακρό-στενό, με τήν κατεβασιά σου,
κάμε κ' έμένα γείτονα με τήν γειτόνισσά σου.*

Τήν άλλην βραδιάν, ή κιών ειχε στρωθή σινδών, εις όλον τόν μακρόν, στενόν δρομίσκιον.
- Άσπρο σινδόν!... νά μās άσπριση όλους στο μάτι τού Θεού!... ν' άσπρισουν τά σωθικά μας!... νά μήν εκουμε κακή καρδιά μέσα μας.

Έφαντάζετο άμυδρός μίαν εικόνα, μίαν όπτασιαν, εν ζυητιστόν όνειρον. Ωσάν ή κιών νά ίσοπεδώση και ν' άσπριση όλα τά πράγματα, όλες τές άμαρτίας, όλα τά περασιμένα: Τó καράβι, τήν θάλασσαν, τά ψηλά καπέλα, τά ώρολόγια, τές άλύσεις τές χρυσές και τές σιδιραές, τές πόρνες τής Μασσαλίας, τήν άσωτιαν, τήν δυστυχίαν, τά ναυάγια, νά τó σκεπάση, νά τά εξαγνήσει, νά τά σαβανώση, διά νά μή παρασταθόν όλα γυμνά και τετρακηλισμένα, και ως έξ όργίων και φραγκικών χορών εξερχώμενα, εις τó όμμα τού Κριτού, τού Παλαιού Ήμερών, τού Τρισαγίου. Ν' άσπριση και νά σαβανώση τόν δρομίσκιον τόν μακρόν και τόν στενόν με τήν κατεβασιάν του και με τήν δυσωδιαν του, και τόν οικίσκιον τόν παλαιόν και καταρρέοντα, και τήν πατατούκαν τήν λερήν και κουρελιασμένην: Νά σαβανώση και νά σκεπάση τήν γειτόνισσαν τήν πολυλογού και ψεύτραν, και τόν χειρόμυλον της, και τήν φιλοφροσύνην της, τήν ψευτοπολιτικήν της, τήν φλυαρίαν της, και τó υυάλισμά της, τó βερνίκι και τó κοκκινάδι της, και τó χαμόγελόν της, και τόν άνδρα της, τά παιδιά της και τó γαϊδουράκι της: Όλα, όλα νά τά καλύψη, νά τά άσπριση, νά τά άγνισή!

Τήν άλλην βραδιάν, τήν τελευταίαν, νύκτα, μεσάνυκτα, επανήλθε μεθυσιμένως πλειότερον παράποτε.
Δέν έστεκε πλέον εις τά πόδια του, δέν εκνείτο ουδ' άνέπνεε πλέον.

Χειμών βαρύς, οικία καταρρέουσα, καρδιά ρημασιμένη. Μοναξία, άνια, κόσμος βαρύς, κακός, άνάληγτος. Ύγεια κατεστραμμένη. Σόμα βασανισμένον, φθαρμένον, σωθικά λυωμένα. Δέν ήμπορούσε πλέον νά ζση, νά αισθανθή, νά καρή. Δέν ήμπορούσε νά εϋρη παρηγορίαν, νά ζεσταθή. Έπιε διά νά σταθή, έπιε διά νά πατήση, έπιε διά νά γλιστρήση. Δέν έπάτει πλέον άσφαλώς τó εδαφος.

Ήυρε τόν δρόμον, τόν άνεγνωρίσιον. Έπάσθη άπό τó άγκωνάρι. Εκλονήθη. Ακούμβησε τές πλάτες, έστύλωσε τά πόδια. Έμορμύρισε:

- Νά ειχαν οι φωτιές έρωτα!... Νά ειχαν οι θηλιές χιόνια!...
Δέν ήμπορούσε πλέον νά σχηματίση λογικήν πρότασιν. Συνέκεε λέξεις και έννοιαις.

Πάλιν εκλονήθη. Έπάσθη άπό τόν παραστάτην μιās θυρας. Κατά λάθος ήγγισε τó ρόπτρον. Τó ρόπτρον ήχησε δυνατά.

- Ποιός ειναί;
Ήτο ή θύρα τής Πολυλογούς, τής γειτόνισσας. Ευλογοφανώς θα ήδύνατο τις νά τού άποδώση πρόθεσιν ότι επεχειρεί ν' αναβή, καλώς ή κακός, εις τήν οικία της. Πώς όκι; Έπάνω εκινούντο φώτα και άνθρωποι. Ίσως είνοντο έτοιμασιαι. Χριστούγεννα, Άις-Βασίλης, Φώτα, παραμονάι. Καρδιά τού χειμónος.

- Ποιός είναι; ειπε πάλιν ή φωνή.
Τό παράθυρον έτριξεν. Ο μπαρμπα-Γιαννιός ήτο άκριβώς ύπό τόν εξώστην, άόρατος άνωθεν. Δέν είναι τίποτε. Τό παράθυρον εκλείσθη σπασμοδικώς. Μίαν στιγμήν ής άργοπορούσε!

Ο μπαρμπα-Γιαννιός έστριξετο όρθιος εις τόν παραστάτην. Έδοκίμασε νά ειπη τó τραγουδιό του, άλλ' εις τó πνεμά του τó ύποβρύχιον, τού ήρχοντο ως ναυάγια αι λέξεις:
«Γειτόνισσα πολυλογού, μακρό-στενό σοκάκι!...»

Μόλις ήρθρωσε τές λέξεις, και σχεδόν δέν ήκούσθησαν. Έκάθησαν εις τόν βόμβον τού άνέμου και εις τόν στρόβιλον τής κιόνος.

- Και εγω σοκάκι είμαι, έμορμύρισε!... ζωντανό σοκάκι.
Έξεπάσθη άπό τήν λαβήν του. Εκλονήθη, έσαρπίσθη, εκλίνε και έπεσεν. Έξηπλώθη επί τής κιόνος, και κατέλαβε με τó μακρόν του άνάστημα όλον τó πλάτος τού μακρού στενού δρομίσκου.

Άπαξ έδοκίμασε νά σηκωθή, και ειτα έναρκώθη. Εϋρίσκει φρικώδη ζέστην εις τήν κιόνα.
«Είχαν οι φωτιές έρωτα!... Είχαν οι θηλιές χιόνια!»

Και τó παράθυρον πρό μιās στιγμής ειχε κλεισθή. Και αν μίαν μόνον στιγμήν ήργοπορεί, ό σύζυγος τής Πολυλογούς θα έβλεπε τόν άνθρωπον νά πέση επί τής κιόνος.
Πλην δέν τόν ειδεν ούτε αυτός ούτε κανεις άλλος. Κ' επάνω εις τήν κιόνα έπεσε κιών. Και ή κιών έστοιβάκηθη, έσφαυρήθη δύο πιθαμάς, εκορυφώθη. Και ή κιών έγινε σινδών, σάβανον.

Και ό μπαρμπα-Γιαννιός άσπρισεν όλος, κ' εκοιμήθη ύπό τήν κιόνα, διά νά μή παρασταθή γυμνός και τετρακηλισμένος, αυτός και ή ζωή του και αι πράξεις του, ενόπιον τού Κριτού, τού Παλαιού Ήμερών, τού Τρισαγίου. (1896).../Ευχές απ' το Τμ. Ένταξης /Ευχαριστώ τη Γεωργία Μαυραγάνη που μου πρότεινε το κείμενο./ Κυρ. Περβανάς